List 25. **NOVICE** Tečaj XLVIII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemaje za celo leto 3 gld. 40 kr. za pol leta 1 gld. 70 kr. za četrt leta 90 kr pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. 10 kr., za četrt leta 1 gld. 10 kr.

V Ljubljani 18. junija 1890.

Obseg: K članku „Kako zeleno krmo ohraniti sladko.“ — Črtica o kmetovalčevem izobrazavanji. — Razne reči. — Vprašanja in odgovori. — Zemljepisni in narodopisni obrazi. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

K članku „Kako zeleno krmo ohraniti sladko“.

V št. 17. Vašega častitega lista v članku „Kako zeleno krmo ohraniti sladko“ pišete: „Naš urednik je čul, potujoč po Dolenjskem, da je neki grajščak tako poskušnjo uže naredil, a ljudje da se so močno mu rogali. Morda se mu je ponesrečilo, ker ni prav ravnal“ itd. S tem grajščakom mislite gotovo mene, ker sem lansko leto in menim, kot prvi in edini na Dolenjskem, tako poskušnjo naredil, in Vam hočem o tem natančneje poročati. Res je, da so se daleč po celi okolici ne samo delavci in kmetje, tudi marsikateri „verbolter“ pa „gospod“ smijali in norce delali, da sem na tako „neumno misel“ prišel, svežo krmo na kupe voziti (po 200 voz na en kup) in si potem stisniti. Marsikdo je že o tej reči kaj slišal, saj so „Novice“ že lansko leto o tem pisale, „ali kdo bo tako neumen, da bi precej verjel, kaj „cajtenge“ pišejo!“ Seveda meni v obraz se ni nihče smijal, „da bi se ne zameril“, ali za hrbtom! Še dobro, da me niso hoteli v blaznico spraviti. Meni seveda je bilo to čisto enako, če se ljudje smejejo ali ne, ker delal sem, da si pridelam dobre krme, pa mi zaradi vednega deževanja ne segnije po njivah in travnikih, a ne zavoljo tega, da bi pravili ljudje, da kaj pametnega delam. Moja poskušnja se je skoraj popolnoma posrečila; edina napaka, katero sem storil, bila je ta. da sem semtertja že malo presuho travo na kupe vozil in se je zato nekaj preveč segrela ter ni imela potem tiste lepe barve, kakor skoraj čisto sveža na kupe dejana trava. Ta je bila, ko smo jo 4—5 mesecev pozneje krmili, še popolnoma zelena, in sploh ravno taka videti, kakeršna je bila na kupe dejana. Začeli smo s to krmo 2. novembra krmiti, živina jo je precej rada jela, dobro se redila, dobro molzla, in zdravju jej ni v nobenem oziru prav nič škodovala. Krmili smo vsak dan 50 kravam 600 *kg* in izhajali do zadnjega aprila. Letos hočem napraviti še veliko več take izvrstne krme. Kdor si hoče delovanje sam ogledati, naj pride na mojo grajščino, od začetka junija do konec septembra bodemo krmo napravljali. Smijati se sme, kolikor hoče, gotovo mu ne bom zameril!

V občo korist in ker se „Novice“ tudi za to stvar potegujejo, prosim Vas, moje pismo v Vaš častiti list vzeti.

Z odličnim spoštovanjem

Anton grof Barbo.

Črtica o kmetovalčevem izobraževanji.

V.

Človeškega uma napredne sile kažejo se vedno bolj. Nove iznajdbe — med katerimi imamo res čudovitih — porajajo se nam vsak dan in svedočijo o velikanskih uspehih, katere doseza človek, pravilno motreč tajne prirodne sile. Posebno bogat sad obrodilo je polje, katero je glavni predmet kmetijski vedi. Kaj čuda, ker se je tudi ta veda v zadnjih desetletjih kaj bujno razvijala! Vsak čas poročajo nam kmetijski listi o pridobitvah, katere daleč presegajo prejšnje naprave, ali pa jih vsaj izdatno izboljšujejo. Kmetijska veda popolnjuje se vedno bolj.

In kaj naj stori kmetovalec v očigled temu? Ali naj kmetuje z znanjem, kar si ga je pridobil v prvi dobi, ne oziraje se niti na desno, niti na levo? Slabo bi ga značilo tako ravnanje. Zastarel bi s svojimi nazori, in nikak nadaljnji napredek ne bil bi mogoč. To ne sme biti. Kakor vsakdo, tako mora tudi kmetovalec skrbeti, da ostane vedne na površini. Okoristiti se mora z vsako

ZEITUNGS-STEMPEL

ugodno priliko, da si olajša trud in zboljša svoj stan. Zato mora skrbeti, da si tudi v dobi dela popolnjuje svoje znanje in nabira novih naukov isto tako, kakor se razvija in napreduje kmetijska veda.

Ako hoče človek doseči kak namen, mora se za to potruditi, imeti dobro voljo in potrebnih sredstev.

Tudi kmetovalec, ki noče zaostati, imeti mora dobro voljo in potrebnih sredstev. Včasih mu manjka enega ali drugega, ali pa obojega. Seveda, če nima volje, gotovo trdi, da tudi sredstev nima. Trdna volja dobi potrebnih sredstev, ki jih je, ako se vsa stvar pravilno uravna, kmalu dosti, in s temi malimi sredstvi doseže se lahko jako mnogo.

Po dovršeni kmetijski šoli izobražuje se kmetovalec dalje po knjigah, strokovnih listih in kmetijskih društvih. Toda, če bi si hotel vsak kmetovalec naročiti po več listov in omisliti si vsakovrstnih knjig, ne vzmogel bi lahko potrebnih novcev; kajti take stvari so drage, in denarja je pri gospodarstvu tako zelo treba. To ve vsakdo. Gledati je toraj na drug način za ugodne prilike, da se dobodo z malimi sredstvi različne knjige in listi ter pouk sploh. To bodemo dosegli s kmetijskimi društvi. Česar ne vzmore eden, vzmoreta dva, česar ne vzmoreta dva, opravi jih več; ako pri kakem delu ne zadostuje malo ljudi, mnogo jih gotovo opravi. Čim težavnejše je delo, tem več moči je treba, čim več je moči toliko laže, toliko uspešneje se delo zvrši. Poglejmo vrlo našo „družbo sv. Mohora!“ Šteje blizu 50.000 udov, vsak ud plača le en goldinar na leto in prejme zato vsako leto šest knjig. Za en goldinar šest knjig, to je nekaj! In kako je to mogoče? Združene moči store, česar si sicer še misliti ne moremo. Torej, kmetovalci, delujte skupno, združeni, in dosegli bodete nepričakovanih uspehov!

C. kr. kmetijska družba kranjska deluje že lepo število let.*) Mnogo je že storila ta čas, vendar se tako lepo, kakor se sedaj, ni še razvijala. Zato je pa tudi sad njenega truda in delovanja očividen. Več podružnic deluje v njenem področji po celem Kranjskem.

Če pa pogledamo v imenik nje družabnikov, uverimo se, da so udje po posameznih občinah prav redki. To nikakor ni prav. Družbo so ustanovili za kmetovalce — njim v korist! Vsak pameten človek želi sebi dobro. Zato naj se poprime vsakega dovoljenega sredstva, ki mu do sreče pomaga. Kmetijska družba hoče pomagati kmetovalcem na vsakteri mogoč način. Torej se samo ob sebi umeje, da bi že po naravi in namenu družbe in kmetijskega napredka moral biti vsak kmetovalec gospodar ud kmetijske družbe. Družba se bode tem lepše razvijala, tem uspešneje delovala, čim več sredstev bode imela, oziroma, čim več bode imela družabnikov. Če hočejo torej imeti kmetovalci mnogo koristi od nje, pristopajo naj mnogobrojno k njej.

Včasih se ugovarja: „Če je kmetijska družba kmetovalcem res v korist, zakaj pa je marsikak ud slabejši gospodar od drugih, ki niso udje, in zakaj ima tudi mnogo udov, ki niti kmetovalci niso? Taki ugovori so ravno tako ničevi, kakor pomisleki o kmetijskih šolah. Kmetijska družba stori, kar more; siliti ne more nikogar naj pametno gospodari, čudežev pa tudi delati ne more. In ako pristopajo k njej tudi drugi stanovi, šteje jim to le v čast, ker podpirajo podjetje, od katerega neposredno nimajo nikake koristi. V vzgled naj bi bili kmetovalcem, ne pa da jih sumničijo!

Če kmetovalci samo pristopijo h kmetijski družbi, pa bi uspeh, katerega pričakujemo od nje, ne bil še popoln. Vsak kraj ima svoje posebnosti in ljudi s posebnimi lastnostmi. To ej ima tudi vsak kraj svojim posebnim razmeram primerne posebne potrebe. Na to se je treba ozirati. Po sedanji osnovi kmetijske družbe ustanovljene so podružnice, da delujejo po različnih krajih. A ena podružnica obsega preveč občin. Odbor se včasih posvetuje o podružničnih razmerah in potrebah, toda veliko preredkokrat. Tudi imajo marsikje bolj oddaljeni udje manj koristi od podružnice, oziroma družbe nego bližnji. Zato bi bilo treba osnovati družbo tako, da bi vsem udom enako koristile ugodnosti, ki jim jih ponuja. Treba bi bilo napraviti v vsaki vasi, ali koder so vasi majhne in jih je več blizo skupaj, za dve ali tri vasi skupaj samosvoje kmetijsko društvo, ki bi bilo ob enem podružnica družbena, in določiti ali napraviti za nje potrebne prostore. To bi bile kmetovalcem shodnice in zbornice, kder bi se shajali, posvetovali, poučevali, pretresali kmetijske reči in sklepali, kar bi se jim zdelo najprimernejše in najboljše za svoj kraj. Vsak kmetovalec ima svoje izkušnje. Ako bi se jih sešlo mnogo in bi pri posvetovanji povedal vsak svoje mnenje, koliko bi se lahko naučili vsi in koliko laže bi pravilno sodili in sklepali! Kar kdo ali sam izumi ali se od drugih nauči, porabi lahko v svojo korist, a tudi drugim naj privošči, da se okoristijo. Pri takih posvetovanjih sodelovali bi prav uspešno tudi stari možje, ki sedaj že uživajo sad nekdanjega svojega truda in so si v svoji dobi delovanja nabrali obilo izkušenj. Na ta način ostali bi delavni tudi v zadnji dobi. Pri takih prilikah bi se kmetovalcem razlagale tudi nove iznajdbe in izkušnje iz drugih krajev, kakor jih poročajo različni kmetijski listi, potem kmetijske postave in sploh vse, kar jih zanima. Ako bi se kmetovalci prijatelski družili in skupno posvetovali, obvaroval bi se mnog gospodar marsikake britke izkušnje, in stanovske razmere bi se skoraj zboljšale.

Umevno je, da bi se taka društva ne shajala vsako leto le po enkrat ali nekaterekrati ter zborovala strogo po predpisanem redu, sicer pa bi se ne menila za društvene reči. Prostori kmetijskih društev naj bi bili društvenikom vedno odprti! To se jasno razvidi iz društvenega namena. Vsak prositi čas bi se lahko zbirali kmetovalci, posebno po zimi, ko imajo manj dela in o praznikih popoludne po krščanskem nauku, a imeli naj bi sredstev, da bi vsakdo po svojem mogel porabiti čas. Zato naj bi društvo imelo svojo knjižnico. Nakupilo bi

*) Namen te družbe glej v družbenih „pravilih“.

si vsakovrstnih dobrih knjih. Stroškov bi imel vsak posamezen ud tako malo, da bi niti spomina vredno ne bilo, in vendar bi imel knjig na izbero. Društvo naj bi imelo tudi nekaj dobrih časopisov, seveda večinoma strokovnih, in društvenikom bi si ne bilo treba posebe naročati dragih listov. V vsaki hiši pa naj bi se nahajale „Novice“ katere bi bile pri velikem številu naročnikov nad vse izboren in mnogovrsten list.

(Dalje prihodnjič.)

Razne reči.

* **Majaron** je, kakor je znano, enoleten. Ker je droben, sejati ga je v lahko, rahlo prst, ki mora, dokler ne vzraste rastlina, vedno biti vlažna, in skrbeti je tudi ob solnčnem vremenu za malo sence. Majaron se seje ob začetku ali sredi aprila v gorke gnojne grede, ali pa tudi v proste grede, in rastlinice se presade maja ali junija meseca po dve ali tri vkupe v vrtne grede po 15 centimetrov narazen. V lahkih, rahlih tleh se lahko seme kar v vrtne grede na mestu poseje, a vendar se porabi več semena, nego po gnojnih gredah. Majaron rad uspeva, le treba ga je dobro pleti, da ga plevel ne zaduši.

* **Gojenje golobov.** Znano je, da vsi ptiči, poleg hrane svoje radi uživajo pesek, apno ali sol, naj si bodo zrnozobci ali žužkojedci. Večkrat je videti, kako golobje kljujejo zid, posebno če je v njem dovolj solitra. Naše prosto letajoče papige napravijo slednje leto precejšnje luknje v zidove, in zelena papiga gre takoj na dno kletke, da pri vsakodnevnem čiščenji pozoblje nekaj peska. Posebno pa golobje hrepene po takih stvareh; tisti, ki letajo po polji, pobero semtertja kako polževko ali kamenček, divji imajo takih reči vedno v želodci. Domači golobje, kateri ne letajo na polje, veseli so, če jim takih stvari denemo v golobnjak, Te reči živalim čistijo želodec in pospešujejo prebavljanje. Domačim golobom moramo zatorej dajati peska in soli. Najboljše je, če v velik cvetlični podstavek naspemo čistega vodnega peska primešamo nekaj soli ter prilijemo malo vode. Voda razstopi sol, katera se potem, kadar se posuši, s peskom sprime v precej trdo zmes, katero radi kljujejo golobje. Dobro je tudi pridejati malo razstopljenega solitra. Čuditi se je, kako radi kljujejo golobje to tvarino, ki ugodno vpliva na njih zdravje in plodovitost.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 120. Imam dva po 17 mesecev stara junca, ki imata tako mehke parklje, da jima ni mogoče hoditi po trdih cestah. Ali je kaj zdravila proti tej napaki in kje ga dobiti? (J. N. v O.)

Odgovor: Mehki parklji niso bolezen, ampak le svojstva takih živali, ki se od mladih nog niso mnogo pregibale po trdih cestah ter so v hlevu stale na mehkih in mokrih tleh. Razen tega pa imajo nekatera plemena bolj mehke parklje nego druga, ker so iz krajev doma, ki imajo malo trde zemlje. Pomoč proti tej nepriliki je podkovanje.

Vprašanje 121. Cepil sem deset črešenj, in sicer o pravem času, a vendar se ni nobeden cepič prijel. Kaj je temu vzrok? (J. N. v O.)

Odgovor: Ker nismo cepljencev videli, zato Vam ne moremo povedati vzroka, oziroma napake, katero ste naredili. Bržkone niste prav cepili, ker črešnja se drugače prav rada prime in jo je najlaže cepiti.

Vprašanje 122. Kaj utegne biti krivo, da se pri nas lanske mladike po marelicah splošno suše, in ali je kaj pomoči proti temu? (L. P. v G.)

Odgovor: Da se mladike suše, lahko je več vzrokov. Ako je bilo lansko leto marelično listje bolno ter se prezgodaj osulo, ostanejo poganjki, to so poznejšnje mladike, tako slabe, da se po zimi posuše. Drugi vzrok utegne biti zimski mraz, tretji pa smolikavost. Ako je drevo smolikavo, opeša toliko, da se potem suši. Pa tudi nepravilna rezatev je lahko kriva, da drevo sahne. Ako je smolikavo, morate najprvo to odpraviti, in sicer s tem, da z ostrim nožem naredite gladke zareze skozi rano, iz katere teče smola, in potem še eno ali dve enaki vzporednji zarezi za rano ali blizo nje. Zareze naj bodo nekaj centimetrov daljše nego je rana ter naj gredo od zgoraj navzdol.

Vprašanje 123. Lansko leto so se pri nas v žitu zakotile neke črne rilčaste živalce, katere imenujemo žužke. Naredile so nam veliko škode, in sedaj so se zopet začele kazati prav zelo. Kaj nam je storiti, da preženemo ta mrčes, drugače nam naredi velikansko škodo? (J. Z. v S. na Krasu.)

Odgovor: Prof. Erjavec v svoji knjigi „Naše škodljive živali“ tako le priporoča žužka zatirati: Temu škodljivcu ubraniš se najpreje, ako so tvoje žitnice svetle in zračne, ako v njih žito ne leži preveč na debelo in ako skrbiš, da bodo zmerom čiste. Večkrat tudi odpiraj okna in vrata, da zrak prepiše vse prostore, ter pregrebaj žito in pomešavaj. Zlasti vzpomladi ne bodi ti žal tega dela, ker nič ni žužku neprijetnejše, nego hladen zrak in prepah. Prav zastran tega je koristno po velikih zalogah uvesti neko drenažo, to je, polagati skozi žitne kupe cevi, kakeršne rabijo za odtakanje vode po mokrih senožetih. Po teh ceveh prihaja vnanji hladnejši zrak, ki stori, da se žitni kup ne more tako segreti, da bi žužkom ugajalo. S tem se najbolje ubraniš škodljivega mrčesa. Ako so se ti pa žužki uže zavrgli v žito, potem glej, da čim preje tem bolje v krušni peči zamoriš zalego in potem žito zmelješ in porabiš. Največ bode pa izdalo, ako hrošče pridno pokončuješ, in sicer o pravem času, predno so namreč samice začele jajca leči. Ako so žužki uže v žitnem kupu, treba je vse žito presejati in potem škodljiivce ali pohoditi ali pa požgati. Dobro je tudi, če po žitnici tu in tam razpoložiš

suhe cunje, ker izkušnja uči, da se pod njimi žužki posebno radi zbirajo. Še uspešneje bode to pokladanje, ako ob surovem vzpomladnjem dnevi v cunje zaviješ vroč kamen ali kos razgrete opeke, kajti toplota jih sosebno vabi in mami. Pokončavati jih pa moraš trikrat na leto, prvikrat vzpomladi, ko so se hrošči prebudili iz zimskega spanja in se pripravljajo k ploditvi, drugič prve dni meseca julija, ko se prikaže prvi zarod, in potem še enkrat v začetku meseca septembra, ko je dozorel drugi zarod, ki bi se množil prihodnjo vzpomlad.

Vprašanje 124. Ali bi bilo dobro, sadno drevje škropiti z bakrenim vitrijolom, da se pokon a razna zalega, zlasti pa gosenice zmrzlikarja, katerih je tod pri nas vse polno? (Fr. G. v Š. na Goriškem.)

Odgovor: Bakreni vitrijol ne more kaj prida pomagati, ker uniči le glive. Prav zelo bi pa priporočali, poskusiti s kreolinom, katerega izdeluje in prodaja naš rojak Fran Zmerzlikar (Creolin-Fabrik zu Deutsch-Wagram bei Wien). Na 100 delov vode primešajte 5 delov kreolina ter škropite to zmes na drevje, rastline itd., in pomori vam vse mrčese, njih zalego, gosenice itd.

Vprašanje 125. Kje je dobiti prasičev pravega jorkširskega plemena? (J. Gr. v Koboridu.)

Odgovor: Naša družba priskrbuje svojim udom prasiče tega plemena, a jih v enem letu ni mogla toliko dobiti, da bi jih dosedaj dala vsem tistim udom, ki se so za nje oglasili. Gotovo jih dobite pri oskrbništvu grajščin nadvojvode Albrehta v Tešenu v Šleziji, a osemtedenski prasiček stoji tam na mestu 25 gld.

Vprašanje 126. Imam kobilo, katera se mi nič kaj ne redi, ter mislim, da ima gliste. Poskušal sem uže razna sredstva, na pr. grenko sol, pa brez uspeha. Priporočajo mi sedaj žvepleni cvet. Ali je to zdravilo dobro? (J. Gr. v Kob.)

Odgovor: Če ima konj res gliste, najbolje pomaga pravilno krmljenje. Po leti je najboljša zelena klaja, po zimi pa dobro seno s korenjem, soljeno in potreseno z moko od zmletega suhega brinja. Da mu gliste preženete, pa dajajte konju pelinovca vsak dan po dvakrat ali trikrat, v vodo ožetega. Pred vsem Vam pa priporočamo vprašati živinozdravnika.

Poučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

173.

Roža pri Arabcih in Turkih. Roža na Francoskem in Angleškem.

Sedaj so nastali slabi časi rožam, kakor tudi ostalemu cvetju, in to je trajalo več vekov. Vrtovi in cvetlice so našli edino zaščito za samostanskimi zidinami. Tu so se gojile tudi rože, in od tu so se jele polagoma selit na plemiške vrtove. Samostanski vrtovi so bili v Italiji uže dosta zgodaj skrbno urejeni, in kmalu so jih začeli na isti način urejati tudi po ostalej Evropi. Temu je prišel na pomoč še Karol Silni, ki je bil velik ljubitelj gospodarstva in vrtnarstva. Dal si je urediti velike vrtove, in mej cvetlicami so dobile rože prvo mesto. Znamo to s popisa, v katerem Karol našteva one rastline, katere so se imele po njegovih vrtovih zasaditi. In sedaj je začela roža zopet svoje gospodstvo širiti po Evropi.

Kedar je arabski narod prenesel svojo oblast v Španjolsko in Sicilijo, zgradil je monumentalnih palač in okoli njih je napravil vrtove z novim uresnim rastlinjem. Prinesel je tudi najkrasnejših rož z vzhoda, mej katerimi so bile na posebnem glasu damaščenke. Da so se Arabci v Španjolskej na veliko bavili z vzgojem rož, priča nam to, ker so napravljali veliko množino rožne vode. Na vzhodu so bile ves ta čas rože največje lepotičje po vrtovih, in ko je za križanskih vojsk prišla Evropa v bližjo dotiko z vzhodom, dobila je od tam tudi najlepših rož. V Evropo so dospele sedaj velike množine damaščenke in drugih rož, ki so se nastanile najpreje po italijanskih vrtovih. Na prekrasnih vrtovih, kateri so se začeli vzdigati v Fiorenci, nadkrilile so rože s svojo lepoto vse ostalo cvetje. V 16. in 17. veku so se začele rože dalje po Evropi širiti. V tem času je prihajal Dunaj prav mnogo v dotiko s Carjimgradom, in da si so bile te dotike dosta potov prežalostne za kulturni razvoj naš, vendar so nam donesle veliko množino najlepših uresnih rastlin z vzhoda. Do takrat ni bilo po evropskih vrtovih cvetja, katero bi pred junijem cvelo, a z novimi turškimi doseljeniki so dobili naši vrtovi cvetnato obleko uže z rano pomladjo. In med temi raznimi uresnimi rastlinami so bile na prvem mestu vzgodne rože. Turki so prinesli ljubezen do rož z vzhoda, in po vseh njihovih vrtovih je imela roža najdostojnejše mesto. Bila jim je ona neka svetinja. Kedar je Mohamed zletel v nebesa, tako pripoveda koran, pognale so bele rože od znoja, ki je na zemljo pal s preroka; kaplje znojne z njegovega konja so se spremenile v rumene, a z nadangela Gabrijela v rudeče rože.

Rože so se kmalu razširile po vsej ostalej Evropi, in sedaj je ljubezen do rož od dne do dne rasla. Na to so dospele v Evropo prekrasne nove vrste rož s severne Amerike, s Kitaja, in umetno vrtnarstvo je začelo stvarjati vse več novih vrst. In sedaj so dobile rože najlepše svoje pristanišče v Francoskej. Tu jim stoji prestolj, od tu pošiljajo svoje žarke po ostalem svetu. S finim ukusom so uobličili Francozi vse umetnosti in veščine, in postali so tudi uzor v vrtnarstvu in vzgoju rož. Na francoskih vrtovih so nastale v novejšem času vse one najlepše vrste rož, katere se danes po naših vrtovih šopirijo. Starejše naše vrste so se morale novim francoskem umakniti, ker jih one nadkriljujejo z veličino

z bojo svojega cvetja, z obliko in s sijajem svojega perja. No najvažnejše je pa to, da francoske rože dolgo cveto. V starodavnem času so preslavljali rože paestumske, ker so dvakrat na lelo cvele, dočim so dandanes neke francoske rože celo poletje v cvetju, a v južnej Francoskej tudi celo leto. Pesniki, ki so preslavljali rože, tožili so edino radi tega, da prekmalu ocveto. No dandanes je drugače.

V Francoskej je bila in tudi ostane roža vedno najljubša cvetlica. Tu je uže v šestem veku sv. Medard, katerega zlasti naši gospodarji radi dežja dobro poznajo, uredil praznik rož, na katerem je poglavarstvo v vasi Sallency vsakega leta najlepšo in najčednostnejšo dekličo olepotičililo z rožnim vencem. Kedar je pri razkošnih gostbah troubadoure dobil od gospe rožo, takrat je bil najsrečnejši, ker je vedel, da mu se je s tem največja hvala izkazala.

Navzlic tolikej slavi, kdo bi mislil, da bi roža, ta slika in prilika ljubezni in veselja, mogla pa kedaj postati znak mržnje in neprijateljstva! In vendar se je tako zgodilo in sicer za gradjanske vojske, ko je brat brata klal. Bila je to bela in rudeča roža v Angleškej, dve neprijateljski stranki, vsaka nalepotičena s svojo rožo. Dve sorodni kneževski hiši, York in Lancaster, poganjali sta se za kraljevski prestolj. Prva si je izbrala za znak belo, a druga rudečo rožo. V krvavej vojski, ki je trajala do 30 let, pale so najodličnejše glave, in ni bilo miru, dokler ni 1486. l. ženitbena zveza spojila rudeč z belo rožo, dokler roža ni postala simbol ljubezni in sreče. Pred par leti je poginila v Londonu roža, za katero pričajo, da je ena teh strank svoje neprijateljske znake ž nje trgala.

174.

Postanek rože. Rožna voda in rožno olje v Bolgarskej.

Zibel rožam je zmernem pasu severne polovice naše zemlje. V tem pasu se je vzdignila ljudska kultura do najvišje stopnje, in tu se je rodila tudi roža. Rože rasto divje po vsej Evropi, razen v hladnih in pustih krajih na severu, potem v Aziji okoli Kavkaza, v Malej Aziji, Perziji in Kitaju, in po vsej severnej Ameriki.

Svoje kraljevsko dostojanstvo in vso lepoto svojo, je prejela roža s človeških rok. Divja roža ima samo pet peres, kakor njene rojakinje jagoda, malina, hruška in jablana. Kedar je divja roža v polnem cvetju, prikazuje se nam vendar dokaj dražestna, toda samo malo časa, ker se kmalu ospe. Človek je začel presajati divjo rožo, kedaj, tega ne moremo pogoditi. Čim večkrat je bila presajena na dobro zemljo, tem bolje se je popolnovala. Dogodilo se je z rožo prav tisto, kar se je dogodilo z vsemi kulturnimi bilinami.

Divje rože se v prirodi dosta potov same mej seboj oplojajo in križajo, in tako dve razni vrsti napravite novo tretjo, v katerej so svojstva ene druge vrste. Kar priroda stvarja, tisto zna vrtnar umetno napravljati. In tega sredstva se vrtnar tudi rad poprijema ter prenaša prah z ene rože na drugo. On ve, da hoče na ta način dobiti novo rožo, na katerej se hočejo združiti na nenavaden način svojstva ene in druge vrste, in da se taki bastardi navadno odlikujejo s tem gostejšim in lepšim cvetjem, da dalje cveto, in dosta potov dobe še tudi novih lepih svojstev. Najlepše naše rože po vrtovih so taki bastardi. Stvorili so jih umni vrtnarji. In kedar se je posrečilo vrtnarju napraviti novo lepo vrsto, potem jo lahko razplodi s cepljenjem. Na ta način se more nova plemenita vrsta v nekolikih letih po vrtovih vsega sveta razširiti.

Roža ni samo krasna na pogled, ona ima tudi jako prijeten duh. Starodavni narodi so uže umeli izvleči iz rožnega cveta dušečo tvar ter napraviti ali rožno vodo, ali rožno olje. Rože oberó in pomečejo v kotel in zalijó z vodo. Kotel se sedaj s pokrovom zapre in pod njim ogenj naredi. Ako ste videli kako se žganje kuha, morete razumeti, kako se rožna voda in rožno olje napravljata. Znano je, da vse rože ne dišé jednako, ker ene imajo v sebi več, druge manj rožnega olja. Ako vzamemo rože, katere imajo v sebi mnogo olja, naredi se na površju rožne vode, rožno olje. Od rož slabejšega duha se dobiva voda, na katerej se zelo težko nabira olje, in zato se taka voda z oljem vkup, ker je ima, prodaja kot rožna voda. Pa tudi voda od boljših rož, kedar ž nje posnemajo olje, ima še vedno ugoden duh, in je zato v trgovini one iste vrednosti, kakor voda slabejših rož, s katere olja niso posneli.

Rožna voda in rožno olje sta bila uže v starem veku poznata. Homer omenja rožnega olja, in starodavni Rimci so bili zelo razkošni z rožno vodo in z rožnim oljem. Grki in Rimci so dobivali rožno olje z vzhoda, ker je sami niso znali prirejati. Najglavnejše zemlje, katere so od nekdaj rožno olje proizvajale, bile so Perzija, Indija in Egipet. Kedar so Turki prenesli v Evropo kulturo vzhodnjega cvetja, začeli so delati tudi rožno olje, in ž njihovih rok je prevzel to delo bolgarski narod okoli Balkana. Rožno olje, ki se prireja na vzhodu, ne prihaja v Evropo, potroši se kar na mestu. Vse rožno olje, ki je moderna Evropa, zlasti Francoska in Angleška v svojej parfimeriji potroši, prihaja edino z Bolgarske. Južno pod Balkanom okoli Kazanlika se širijo prekrasne doline in brežički, katere je marljiva roka bolgarska premenila v najdražestnejše rožne vrtove. Potniki ne morejo dosta živo popisati krasote teh rožnih perivojev.

(Dalje prihodnjič.)

Politične stvari.

Skupno pastirsko pismo o ljudski šoli.

Nadškofje in škofje avstrijski

vsem vernim svojih škofij

mir, pozdrav in blagoslov v Jezusu Kristusu Gospodu našem.

Kakor Vam, preljubi v Gospodu, gotovo znano, izrekli smo škofje avstrijski, — dne 28. februvarja in 12. marca t. l. — kar smo bili dolžni pred Bogom in pred svetom, in sicer na mestu, kamor nas je napotila državna ustava, t. j. v šolski komisiji gospodske zbornice — nujno potrebo, da se premene sedaj obstoječe šolske postave. Terjali smo, da se javna ljudska šola za katoliške otroke tako vredi, kakor se edino slaga z nauki naše svete vere. Toda komaj smo ta korak storili, že so nas jeli hudo napadati in nas še napadajo z mnogih stranij. Naše ravnanje se krivo razlaga in otemnuje v svojih resničnih in pravih namenih. Dolžni smo toraj Vam in samim sebi in vsem sodržavljanom sploh, v skupnem pastirskem listu odkrito in naravnost o tem se izreči, da vsaj pravično in pošteno misleči ne bodo krivo umeli naših namenov in prizadevanj.

Mi terjamo katoliške ljudske šole; mi hočemo, da se katoliški otroci tudi na javni ljudski šoli vodijo, vzgajajo in poučujejo po načelih svoje svete vere; mi zahtevamo, da ima toraj cela šolska uprava in vse šolsko delovanje primerno versko podlago, ter da jo preveva duh naše svete vere. Je li ta terjatev tako nezaslišana, da bi se zaradi nje dalo opravičevati ono silovito nasprotovanje, s katerim se vendar le pobija? Je li ta terjatev kaj novega? Ali nismo že leta in leta vedno isto terjali ter vse si prizadejali, da bi to terjatev dosegli? In ali znabiti s tem razodevamo le svoje želje in zahteve? Ne, preljubi v Gospodu! Vi dobro veste, da nismo mi sami, ki to terjamo, ampak da so to želje in zahteve, katere goji in mora gojiti vsako katoliško srce. Pri teh zahtevah strinjamo se popolno z nauki in vodili vladarja naše sv. cerkve, našega sv. Očeta Leona XIII., kakor so jih izrazili ne le v svojih splošnih okrožnicah, ampak tudi v pismih, pisanih škofom posameznih dežel. Le čujte, kako opominjajo stariše celega kerščanskega sveta v svoji najnovejši okrožnici z dne 20. januvarija t. l. „o najvažnejših dolžnostih kerščanskih državljanov“ [1]). Čujte ukaze, katere so dali že prej francoskim, ogerskim in bavarskim škofom. V oni okrožnici opominjajo sv. Oče: „Po naturi imajo stariši pravico, vzgajati svoje otroke, ob jednem pa tudi dolžnost, skrbeti za to, da se vzgoja in pouk otrok vjemata z onim namenom, zaradi katerega so prejeli otroke od božje dobrote. Zato si morajo stariši goreče prizadevati in se truditi, da odstranijo v tem oziru vso krivico in da si vseskozi priborijo pravico, svoje otroke, kakor je njihova dolžnost kerščansko vzgojevati in je zlasti zavarovati zoper one nevarne šole, kjer bi se jim utegnil podajati strup brezbožnosti. Kadar se gre za pošteno izrejo otrok, ne sme biti prevelik noben trud in nobeno prizadevanje.“ — Francoskim škofom so pisali sv. Oče 8. februvarija 1884 med drugim [1]): „Kar družino zadeva, je največje važnosti, da se iz krščanskega zakona rojeni otroci prav zgodaj poučujejo v verskih resnicah, in da se z verskim poukom spajajo one vednosti, v katerih se mladina izobražuje. Eno od druzega ločiti se pravi zares hoteti, da bi otroška srca ostala vnemarna glede svojih dolžnostij do Boga. Tak učni način je kriv, in v nežnih otroških letih grozno poguben, ker dejansko privede do brezboštva in zapre pot veri. Dobri stariši morajo po vsaki ceni za to skrbeti, da se nauče njihovi otroci, kakor hitro se zavedajo pameti, verskih zapovedij, in da se v šolah ne nahaja nič tacega, kar bi žalilo čistost sv. vere ali nravi. Da se pri pouku otrok skrbno pazi na to, ukazuje božja in natorna zapoved, in stariši se iz nobenega vzroka ne morejo odvezati od te zapovedi. Cerkev pa, ki je vsled oblasti, podeljene ji od božjega ustanovitelja, poklicala vse narode h krščanski modrosti, in ki mora enako skrbno paziti, v katerih naukih se poučuje njena mladina, je vsikdar odkrito obsojala tako imenovane mešane ali nevtralne (brezverske) šole in je očete vedno in vedno opominjala k čuječnosti v tako važni zadevi.“ — Na ogerške škofe se je obrnilo skrbno srce sv. Očeta l. 1886. s temle opominom [2]): Čas in javno življenje potem teži, da se trudijo premnogi z vso silo, odtegniti šolsko mladino čuječnosti cerkve in čez vse koristnemu vplivu sv. vere. Dogaja se večkrat, da podpirajo in zahtevajo tako imenovane nevtralne (brezverske) mešane ali svetne šole, in sicer z namenom, da gojenci doraščajo v največji nevednosti najsvetejših rečij in brez skrbi za sv. vero. Ker je to zlo bolj razširjene in večje, kot so nasprotna zdravila, zato vidimo priraščati zarod, ki se ne meni za duhovne dobrote, ki je brez vere, prav pogosto brez Boga. To veliko zlo odvračajte, častitljivi bratje škofje, z vso gorečnostjo in z vsem trudom od vaše Ogerske . . . Z ozirom na prevažno reč moramo želeti in hoteti, da sv. cerkvi pri pouku mladine nihče ne brani izpolnjevati nalogo, dano od Boga, in ne moremo si kaj, da bi vas prav vroče ne prosili, svoj trud marljivo v to obračati. Med tem pa ne nehajte, očete zopet in zopet opominjati, naj ne puščajo svojih otrok v take šole, kjer se je bati, da zgube kerščansko vero, in trudite se ob jednem, da bodete imeli šole, ki se morejo priporočati zaradi temeljitega pouka in lepega obnašanja svojih učiteljev, in katere bodete vodili vi s svojo veljavo in s pazljivo svojo duhovščino.“ — L. 1887. pa tožijo sv. Oče v pismu škofom bavarskim [3]): „Cerkev ima sedaj pravičen vzrok zdihovati, ko mora gledati, kako se ji trgajo iz rok otroci v najnežnejših letih ter so prisiljeni obiskavati take šole, v katerih se spo-

[1]) Sapientiae christianae.

[1]) Nobilissima Gallorum gens.

[2]) Quod multum diuque, z dne 22. avgusta.

[3]) Officio sanctissimo adducti, z dne 22. decembra.

znanje Boga ali sploh celó nič ne uči, ali pa se ga uči le malo in še to pomešano s krivimi nauki.“ Zato je opominja, naj čujejo in skrbé, da ne bode mladina škode trpela na svoji katoliški veri in na svojih nravih v šolah, katere so ali sploh ali vsaj deloma odpovedale pokorščino sv. cerkvi.

Glejte, preljubi v Gospodu, taka je sodba, take so bojazni, taki opomini in terjatve sv. Očeta glede na brezverske šole. Oni vidijo v njih veliko nesrečo za človeštvo; vidijo, da iz njih prirašča mladina, ki ne pozna strahu božjega in ne more več prenesti nikakih nravnih mej; in ker ne more svojim željam ničesa odreči, da se lahko zapeljati tudi k političnim prekucijam.[1]) Sodba sv. Očeta in njihove bojazni so žal le preveč podprte in upravičene po žalostnih skušnjah, katere imamo tudi mi že priliko si nabirati; njihovi opomini veljajo toraj tudi nam.

Terjamo katoliške ljudske šole tudi zato, ker vemo, da smo pri tej terjatvi v soglasji z Vašimi lastnimi željami, preljubi v Gospodu. Ali bi se ne morali čutiti hudo užaljene, ako bi mi hoteli misliti, da Vam je vse jedno, če postanejo Vaši otroci po vzgoji, katero jim daje šola, časno in večno srečni ali nesrečni? Ali ni govorila Vaša vest, ki Vas je nagibala že nekaj let sem, da ste terjali po katoliških shodih in z raznimi dopisi in peticijami za svoje otroke katoliške šole? In dotični sklepi drugega splošnega avstrijskega katoliškega shoda v aprtiu in maju preteklega leta, niso li zvest odmev iste terjatve Vaše vesti?

„Glede na to“, tako so se soglasno izrekli vdeleženci z živahnim odobravanjem navzočih in z mnogobrojno izraženim pritrjevanjem tistih, ki so bili zadržani — „glede na to, da je pravica starišev do vzgoje njihovih otrok nedotakljiva, da, njihova najsvetejša pravica;

da je družina v najtesnejši zvezi s cerkvijo;

da je po namenu, odkazanem od Boga samega, naloga sv. cerkve, učiti in vzgajati narode, in da ima le cerkev za to potrebna sredstva in veljavo;

dalje glede na to, da vsled naših družabnih razmer ogromna večina prebivalstva za dostojno vzgojo in izomiko otrok potrebuje pomoči ljudske šole, da je toraj ljudska šola za družino, za cerkev in državo največjega da, odločilnega pomena;

in slednjič glede na to, da je prisilna šola postavno vpeljana: (glede na vse to) so katoličani po vesti dolžni in zato opravičeni, za versko vzgojo mladine kot najsvetejšo pravico terjati od države ono poroštvo, ki je pri sedanjih razmerah potrebno in se ne da doseči drugače, kakor edino s tem, da se zopet vpelje verska šola.“

(Dalje prih).

Naši dopisi.

Dobrova dne 10. junija. (Košnja in drugo.) Pretečena zima bila je suha in skoraj brez snega. Ljudje so se bali, da jim svež in suhi mraz vničita ozima žita po polji, a da na travnikih in senožetih kaj prida kositi ne bode. Prišlo je pa do sedaj, hvala Bogu, vse drugače. Povelikonočno deževje, katero je do sedaj skoraj neprestano trajalo in pa toplo vreme vmes, oživilo je polja, travnike in senožeti, da so se razvila do polne krasote. Žita in drugi sadeži lepša biti ne morejo, a trave so sploh tako goste in velike, da se kaj tako bujnega le prav redko kedaj pojavlja. Res, pravo veselje za marljivega gospodarja-kmetovalca!

Včeraj pričela se je tukaj splošna košnja. Kosci in grabljevke so zelo veseli, ker jim letos po stari prislovici slovenski — obeta sv. Medard vzgodnega vremena pri trudapolnem delu, čeravno bodo se pri tem — potili. Lepo vreme sv. Medarda dan, je po ljudskem pregovoru nekako zagotovilo, da se bode seno ob lepih in solnčnih dnevih dalo brez zadržkov pod streho spraviti. Bog daj, da se ta želja tudi vresniči! ker potem bode živina do prihodnje spomladi z obilno in tečno krmo preskrbljena.

Glogov belin se je letos tukaj v kaj neznatnem številu pokazal. Zatrlo se ga je s pridnostjo prav veliko po šolski mladini, kakor tudi po odraščenih. A pri vsem tem bil bi še zelo mnogobrojen, ko bi drugače prišlo ne bilo. Zadnji dnevi marčevi bili so kaj lepi, solnčni in topli; ob teh izlezle so večinoma vse glogove gosenice iz svojih zimskih zapredkov — postale so za vremenske premembe občutne. Prvi dnevi aprilovi bili so pa nato zelo mrzli, sledile so ob jutrih kake tri močne slane; te so pa vničile izlezle beline brez usmiljenja, kar je bilo človeku, ki se za stvar briga, pravo veselje. Ob tem mrazu ostalo je le malo število belinov bilo še v svojih zimskih zapredkih, in ti samotarji prišli so sedaj na dan.

Sadno drevje ocvetelo je ob zelo neugodnem času, ob južnem vlažnem vremenu. Zaroda po drevji vsled tega le malo; najboljše ponašajo se še v tem oziru tako imenovani „gambovci“, kateri so sploh kot ena najrodovitnejših jabolčnih vrst znani.

Ob pretečenih tednih prikazali bili so se tukaj med otroci kar parkrat takorekoč neutegoma sitni „dobrci“ (ošpice). Vseh otrok obolelo je na njih do sedaj 25.; zginili so ob zadnjih par dnevih zopet kar hitro.

Na šolskem vrtu so se letos vsi cepljenčki letošnji do sedaj prav dobro obnesli; od prvega do zadnjega so se prijeli in prav lepo pognali. Da bi med večjem številom prav nobeden precej v prvi rasti odrekel ne bil, se mi do sedaj še nobenkrat prigodilo ni, čeravno se s sadjarstvom uže skoraj trideset let več ali manj ukvarjam.

Gospodarjem pri košnji želim najugodnejšega vremena, sicer pa potrpežljivosti in udanosti v voljo Božjo! Vsakdo naj se varuje škodljivega plehlada, katerega nasledki so uže marsikoga prezgodaj spravili v — prerani grob. Bog! M. Rant.

[1] Navedeno pismo francoskim škofom.

Iz Ljubljane. — Mestni vodovod ljubljanski se bode slovesno otvoril na praznik sv. Petra in Pavla opoludne na cesar Jožefovem trgu, kjer je napravljen okusen vodomet. Mestni župan g. Peter Graseli in načelnik vodovodnega odseka vabita dostojanstvenike v mestu k vdeležbi pri svečanosti. Želimo, da bela Ljubljana po dovodeni hladni vodi dobi trajno pripomoč v ohranitev telesnega zdravja in bistrenje duševnih moči njenih prebivalcev.

— Deželno gledališče ljubljansko. Privatno se nam poroča, da se je uradni ogled zaradi stavišča gledališnega, E. Majerjeva vila, začetkom Laterman-ovega drevoreda, vršil minuli ponedeljek prav povoljno, ker baje pri ogledu ni bilo nikakega ugovora zoper stavišče, temveč je zastopnik Šišenske občine izročil izjavo zgradbi gledališča na tem mestu jako prijazno. Pričakovati se sme, da sedaj ne bode od nobene strani več zaprek zoper konečno, povoljno rešitev tega vprašanja. Pri tej priliki štejemo si v dolžnost par besed izreči zoper one politike v našem ožjem krogu, kateri gledališno vprašanje vedno rabijo za strašilo zoper selske deželne poslance, češ: naš ubogi kmet, ki vedno le trpi in strada, ne bode ljubljančanom preskrboval kratkočasenje v gledališči. Temu nasproti omeniti nam je pred vsem, da je za zgradbo gledališča deželnemu odboru merodajen sklep deželnega zbora, po katerem je deželnemu odboru naročeno: *a*) skrbeti za zgradbo deželnega gledališča, katera ne sme presegati troškov 190.000 gld., *b*) k tem troškom sklada gledališki zaklad: kupnino za pogorišče starega gledališča 20.000 gd., ostanek zavarovalnine, ki je znašala 60.000 gld., prispevek mesta Ljubljanskega, ki znaša v sedanjem položaju 22.500 gld., konečno prostovoljni doneski. Nad to preostalo potrebščino pa sme do najvišje svote 100.000 gld. deželni odbor pokriti z najemom, kateri je vzeti za račun gledališčnega zaklada s poroštvom dežele, proti tem, da se povrne v 40 letih. „Ubogi kmet", oziroma dežela bode imela toraj pri vsem tem samo poroštvo za najetih k večjem 100.000 gld., skrb deželnega odbora in zbora pa bode, da se to posojilo z dohodkov gledališča redno vrača in konečno vrne. Nihče ne bode tajil, da gledališče koristi v prvi vrsti Ljubljani, koristi pa slovenskemu življu v deželi sploh in bode sedaj toliko bolj, ker bode dejansko „deželno". Da pa deželni zbor in odbor ne pozabi našega v resnici ubogega kmeta, pa kažejo drugi sklepi njegovi n. pr. izdatna letošnja podpora za stradajoče in pridobitev državne podpore, pridobitev kamniške in dolenjske železnice, deželnih cest, osušenje močvirja i. t. d. Iziekoma deželne ceste pomenjajo prav izdatno polajšanje za kmeta in obremenjenje Ljubljane. Mislimo toraj, da so vsi razumnejši kmetje z nami, ako trdimo, da je tudi Ljubljana naša in da je treba postopati vzajemno.

— Deželna bolnica v Ljubljani kaže nam sledeče številke bolnikov meseca maja t. l. Na vsih oddelkih ostalo je bolnikov s prejšnjega meseca 408: priraslo jih je 379, odpadlo 426, koncem meseca ostalo 445. V teku meseca se je ozdravljenih izpustilo 188, zboljšanih 116, neozdravljenih 49, na druge oddelke oddalo 25, starišem oddalo (otrok) 14, umrlo pa je 34 oseb.

— Včerajšnja „Wiener Zeitung" objavlja: odpoved nadvojvodice Valerije in njenega ženina glede nasledstva. Zakon glede polajšav pri legalizaciji podpisov z dne 5. junija 1890. Zakon glede poravnave gališkega zemlj. obveznega dolga. Zakon, da avstrijska ogerska banka sme eskontirati Warrants-e. Odlikovanje višjega davkarskega nadzornika J. Verderber-ja z vit. križem Franc Jožefovega reda.

— Iz Idrije dohaja nam pritožba, da se je v delavskem podpornem društvu našlo več členov, ki so prosili, naj se še v svoji službi pusti nek tamošnji, pa sedaj premeščen, Slovencem sovražen uradnik. Pritožba je gotovo utemeljena, toda nadejamo se, da taka prošnja ne more imeti uspeha, ker je gotovo naročena po prizadetim, Idrija pa bode napredovala prav gotovo že zato, ker ima na čelu svojem tako izvrstne in zavedne gospode: Čehe in Slovence.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja — Cesar vrnil se je minulo nedeljo na Dunaj, ker se je tu vršila slovesna odpoved nadvojvodice Valerije povodom predstoječe njene poroke z nadvojvodom Franc Salvatorjem. Časništvo in politiki bavijo se povsod še v prvi vrsti z izjavami ministra Kalnoky-ja, izrekoma z onim delom, ki se peča z razmerami našimi nasproti Srbski. Besede Kalnoky-jeve bile so opominj zaradi vsega onega, kar je Srbska v teku leta Avstriji nepovoljnega včinila z dostavkom, da naša vlada ne bode ocenjala sladkih besed, temveč dejanja in da bode tudi naša vlada odgovarjala z dejanjem. To se je tudi takoj zgodilo, ker je ogerska vlada prepovedala uvažanje srbskih prasičev.

Ogerska. — Delegacije bližajo se koncu, nekaj predmetov je že rešenih, ostali rešijo se v kratkem, konečna obeda pri cesarju bodeta dne 22. in 24. t. m. Grof Szapary odklonil je Srbski privoliti polajšav zaradi izvažanja prašičev.

Časniki poročajo, da je knez Alojzij Lichtenstein povodom svoje poroke sprejel ogersko državljanstvo ter odpovedal se avstrijskemu.

Praga. — Povodom poroke nadvojvodice Valerije podaril je trgovec Alojzij Oliva dve hiši v Pragi, ki naj se rabljajo za odgojenico sirot po smrti njegove soproge.

Belgija. — Kralj Leopold imenoval je Stanley-a za glavnega guvernerja države Kongo. Stanley prevzame službo z novim letom 1891.

Odgovorni urednik Gustav Pirc. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.